

EIND vorig jaar werd door de Stichting Fonds voor de Beelden- de Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst aan Constant de Oeuvreprijs 1994 uitgereikt. In het Chabot Museum te Rotterdam wordt een selectief overzicht van zijn werk tentoongesteld.

Constant (Constant A. Nieuwenhuys) werd in 1920 geboren te Amsterdam. Hij begon zijn artistieke loopbaan tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog, toen de Nederlandse kunst in een vacuüm was terechtgekomen. Het idealistische constructivisme van De Stijl was door de rampzame werkelijkheid achterhaald. En aan het pessimistische magisch realisme uit de jaren dertig had de jongere generatie ook geen boodschap meer. De laatste resten van een doodgelopen esthetiek moesten uit de weg geruimd worden om plaats te maken voor een creatieve kunst, ontstaan vanuit de primaire bron van het leven, namelijk de vitaliteit.

In 1948 behoorde Constant tot de oprichters van de revolutionaire Cobra-beweging. In Manifest van de Experimentele Groep (directe voorloper van Cobra) schreef Constant: 'Een schilderij is niet een bouwsel van kleuren en lijnen, maar een dier, een

CONSTANT

Een dier, een nacht, een schreeuw, een mens

DOOR WALTER BARTEN

nacht, een schreeuw, een mens of dat alles samen.'

In het eerste schilderij op de overzichtstentoonstelling komt de Cobra-vrijheid al tot uiting: spel van fantasiedieren, charmant en agressief tegelijkertijd. De uitbundige vrolijkheid die de Cobra-dieren van Appel en Corneille kenmerkt, komt men bij Constant zelden tegen. Bij hem gaan levenslust en doodsdrijf hand in hand. Vanaf 1950 krijgen angst en bedreiging zelfs de overhand. 'De brand' stelt een wanhopig vrouwelijk wezen voor, dat een afwerend gebaar maakt naar een brandend huis. Op de voorgrond duikt het hoofd op van een verkoold slachtoffer. In 1986 ontstaat een andere versie van 'De brand'. De kinderlijke vormgeving heeft plaats gemaakt voor

een meer traditionele realistische beeldtaal. Maar de expressie is er niet minder heftig om.

De drang om na de afbraak van oude waarden weer een utopische wereld op te bouwen krijgt vanaf 1960 vorm in het New Babylon-project. Constant ontwierp een dynamische stad voor het homoludenstijdperk. Na de laatste industriële revolutie zal de mens bevrijd zijn van de arbeid en kan hij zich wijden aan het creatieve spel. Voorwaarde is wel dat de maatschappij opnieuw wordt ingericht, in marxistische zin. In aansluiting op Nieuw-Babylon publiceert Constant 'Opkomst en ondergang van de avant-garde' een scherpzinnige analyse van de kunsthistorische ontwikkelingen vanaf het dadaïsme tot en met de tendensen van rond 1960.

Tegen het einde van de jaren '60

gaat Constant weer schilderen. De ruimten van Nieuw-Babylon worden bevolkt door fantastische figuren die aan de Cobra-tijd herinneren. Ook hier wordt de optimistische utopie van tafel geveegd door de boosaardige werkelijkheid. In een geaquareleerd riveergezicht ligt aan de overkant van de Mekong Nieuw-Babylon, volgeplakt met kranteberichten over de Amerikaanse inval in Cambodja.

De recente schilderijen hebben onderwerpen als 'Het tribunaal' en 'Fusillade'. De stijl is realistisch-expressief en schetsmatig, met weglating van overbodige details. De warme, tonalistische kleuren versterken de zinnelijke expressie. Constants oeuvre kenmerkt zich door verandering. Met elke nieuwe doelstelling wordt een voorafgaande vernietigd. Wat blijft, is de inhoudelijke betekenis. Constant is nooit een l'art-pour-l'art-artiest geweest. Op eigenzinnige wijze sluit hij aan bij de humanistische tradities van de westerse cultuur.

'Constant, Oeuvreprijs 1994' wordt tot en met 26 februari tentoongesteld in het Chabot Museum, Museumpark 11 te Rotterdam. Open: dinsdag t/m vrijdag van 11.00-16.30 uur, zaterdag van 11.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

Constant: Fusillade, 1992. Olieverf op doek, 100 x 81 cm, particuliere collectie

(Foto: Tom Haart)